

שלא יהא נמצא בשם עניין אף' של אחרים, השתי' דכתבי לך יודיע' שלא ימצא לא משמע אלא שלא יהיה מצוי בידך, דהינו קבל עליון אחירות, ואילו כתוב רחמנא חד לך לא משמע אלא בגיןו שלא כבשתו, ולא מפקי' לא ימצא למשמעות דמצוי' בידך אלא בשלא כבשתו, השתי' דכתיבי תרי לך דאשמעי' החירה אפי' בגיןו שכבשתו, אשתחחך לך ימצא משמע מי שהוא מצוי' בידך ולא מי שאנו נצוי' בידך, שהוא כשלא קיבל עליון אחירות, בין בגיןו שכבשתו בין בגיןו שלא כבשתו. ומה העניין דורשין בהלה זה לא ימצא מי שהוא מצוי' בידך. ואורהא דתלמודא הכי, דמייתי קרא דמשמע איסורה בתדר דעתיפרש להתריא מקרא אחרינה לומר שכ הוא פירושו של פסוק זה, ואני מביא ההכרה שבו נתפרש הפסוק כן. וכיווץ באזה בקדושים פרק ראשון²⁸, שלמדו שהعبد יוצא ביזבב מדכתבי' ועבדו לעולם²⁹ לעולמו של יובל, ופסוק של ועבדו לעולם הוא נראה שאנו יוצא לעולם, אלא שפירשו לעולמו של יובל ממה שאמי' הכתבי' ושבתם איש אל אהוזו (ואיל) [איש אל] משפה[ח]תו תשבו³⁰, כמו שמספרוש שם. וכן בפרק עגלת ערופה³¹ דרשי' בשדה פרט לטמון על זה הדרך. ועוד מצאתי אחר כיווץ באזה במסכת זו בפרק' כיצד צולין³³, וידבר משה את מועדיו י"י³⁴, מה תלמוד [לומר], לפי שלא למדנו בכל התורה כליה שנ' בהן מועדו אלא בפסח ותמיד, מועדו אפי' בשבת מועדו אפי' בטומאה. ובפרק ואלו דברים³⁵ אמר' נאמר' במועד³⁶ בפסח וגאנם' מועדו³⁷ בתמיד, מה [מועדו] האמור בתמיד דוחה את השבת אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת, ומתמיד גופיה מנאן לן אלימ' משום דכתבי' ביה במועדו פסח נמי הא כתבי' ביה מועדון, אלא מועדו לא משמע להן, הכא נמי מועדו לא משמע להו, אלא אם קרא עולת שבת בשבעתו על עולת החמץ ונסכה³⁸, מכל דתמיד קרבנה ליה בשבת. ואתה פסח גמר מיניה בג"ש, והיכי דיליך פסח מתמיד לענין שבת יליף נמי תמיד מפסח לענין טומאה³⁹. והרי זה כענין שאמרנו, שבפרק' כיצד צולין אמרו מועדו אפי' בשבת מועדו אפי' בטומאה, מפני שהדבר כן מהכרה אחר, ולא הביאו ההכרה, אלא שסמכו על הדבר שנתרפיש כן במקומם אחר⁴⁰, ל"ש. וזה הפ"י נכוון מאד.

[כיוון דאיו מאגניב ואילו מיתביד ברשותינו קאי]². כתוב הרוב ר' משה בר' מימון ז"ל⁴¹, שאותן בני חילא היו אונסין אותן לשלם את החמצן. וזה אינו נכון, שאם מן האונס היו משלמין אין זה אחירות, שאחריות מן האונס אינה אחירות אלא גול בעלמא⁴². אלא אותן בני חילא דינן היה כן שבני העיר יספיקו להם מאכל, ולעולם הוא ברשותם עד שיأكلו⁴³, ומאותר שכן היה חק המלך עליהם גמורה הוא. או שהפקידו בני החיל

משום. ועי' מ"ש באזה בח"י הר"ז ד"ה לך. 28 דף ט"ז א'. 29 שמות כ"א ו'. 30 ויקרא כ"ה י'. 31 סוטה מ"ה א'. 32 דברים כ"א א'. לכארה התכוון רבינו לדרכי ר' יהודה שם לפיו מה שאמרו בגם': לר' נמי Tipuk ליה משכחה דומייא דקציר. אין הכי נמי. עי"ש. ואין הנגידון דומה כ"כ בראיה, שלר' בישודה משמע על פנוי השדה ולכך הוא פרט לטמון. ושםא צ"ל כאן: באדמה. ורבינו מביא ראייה מחכמים דר"י שם, שבאדמה משמע להם בתוך האדמה ובעהלה ערופה למדים מעניניה דקראי פרט לטמון, ובמשנה דרשנו מבאדמה ולא טמון ולא זכרו ההכרה. 33 לקמן ע"ז רעד"א, עי"ש הנוסח. 34 ויקרא כ"ג מ"ד. 35 לקמן ס"ו א', עי"ש הנוסח. 36 במדבר ט. ב'. 37 שם כ"ח ב'. 38 שם שם י'. 39 וכ"כ התוס' במנחות ע"ב ד"ה שנאמר, ועי' Tos' לקמן ס"ו א' ד"ה מה. 40 בדרך זו ביאורו התול' חולין דף ה' אי' ד"ה מכמ', את קושית הגם' בסוכה לי' אי': אי' לפני יוש אדם כי יקריב מכמ' וכוכ', עי"ש בתירוץ אי', ועי' גם בתוס' הרא"ש שם. 41 הל' חומ' פ"ד ה"ד. 42 כהשגת הראב"ד שם, וכ"ה שא"ר. 43 פירש, שבני העיר אףו פת לחילוטיו של מלך ומסרווה לגוזבר שלהם בבית אחד משל בני העיר, דהוא' המצוי של

חמצ' באחריות מפורש⁴⁴, ולא חדש רבא להם כלום אלא שהורה להם כדיין הברית, ופירש להם על מה הוא חיוב האחריות, שפעמים שגורם לו להיות שלו כי מגניב או מתייבד⁴⁵, כמו שתראה שהביבאו על זה דבר הגורם לממון כממון דמי, שאין החיוב אלא מפני שהוא בכלל (לשון) [שלו] לשום עניין.

ו, א. [בהתארנוֹת חיוב בפכורה]¹. יש שפירשו בהמת ארנוֹת שיש לغوּי בה שותפות.² ואין זה נכון, שם [יש] לغوּי בה שותפות אין ספק בתבר שהיा פטורה,³ ובחללה לא היו אומרים שהיא חiyובת, שהרי אמרו במסכת חלה⁴ העושה עיטה עם הנכרי אם אין בשל ישראל כשייעור פטורה מן החלה.⁵

ועיקר הפירוש בהמת ארנוֹת שיש למלך בחוק ליטול מנה חלך ידוע, כמו אמרו⁶ והלך⁷ זו ארנוֹת, שהחזק שנוטל ממנו המלך בעניין המאלך כשהוא הולך למקום⁸ ארנוֹת⁹, לשונן אכילה בלשון רומי הוא גנוֹן¹⁰. ועכשו לפי שיש למלך חלק בבהמות אמרו שהיא פטורה מן הבכורה וاع"ג דעתם מלך ליה בזוויג, שאחר שעכושו יש בה חלק לגוּי פטורה, שכלי יד גוּי באמצעות פטורה מן הבכורה¹¹. ובחללה אמרו שהיא חiyובת, ולא מן הדין אלא משום דלית ליה קלא. ואם היה לגוּי שותפות בה בידוע לא היתה חiyובת ממש דלית ליה קלא, שלא חiyוב אותה כאן אלא מפני שאין לגוּי חלק בזרוע בעיטה אלא שיש על הישראַל تحتלו חוק ידוע ממנה. וזה מפורש בירוש' במסכת חלה¹², שאמרו שם גבי ההיא העושה עיטה עם נכרי, ומה בינה לעיסת ארנוֹת, שמא אינה חiyובת בחללה. תמן ברשותו של ישראל היא גונונה שמא ימלך הגוי שלא לטלה¹³, ברם הכא בדעתו היה תלותה¹⁴.

בכרי ברשות ישראל, שם קיבלו באחריות עובר עליו. ועי' לשון הרמב"ן בהע' 45. 44 עיי' בפי ר'ת. 45 אלא אותן בני חילא וכו'. מתקבל למש"כ הרמב"ן בלקוטותיו דף ו, וועל': וזה דאסינן בחמירא דבני חילא, אותן בני העיר מעליין מזון לחילוטוי של מלך הי, ואפו להם הפט ומסרנו (לונגנער) [לונגנער] גובר של מלך בבית אחד משליהם, ואם נגונב ממש חיבון היי בדין מלכותם לשלם, כלומר לחזור ולספק להם מזונות, היליך שליהם הוא. או שהפקידו בני החיל אצלם חמץ באחריות מפורש, ורק עטם הבריתא את לא אשומעין לפירושינו לנו". (עפ"י לקוטות הרמב"ן ד' שלאָונקי, ובדר' המאוחרים הוושט עיי' האנוֹר).

1 מחוק. 2 בר'ח: בהמת ארנוֹת. פ' שיש בה שותפות לגוּי וכו'. ועי' בעורוך ערך ארנוֹן, ר' מלונגל כאג, ור' זונן בדורים ס"ב ב' ד"ה והלך בלשון שני. ועי' במחרא"ט אלגוני הל' חלה אותן י' שפי' כן בדר' הרמב"ם. לכל הדבר עיי' בתשו' הרשב"א ח"א סי' ש"מ וס"י תקכ"ז, פסק חלה להרשב"א ש"ד (בד"ר בטעות ש"ג), מכתחם ומאיiri ושא"ר כאן. ומהרא"ט אלגוני שם דן בכל העניין באריכות, ע"ב. 3 עיי' במחרא"ט חלאות. 4 פ"ג מ"ה. 5 במכסת כ' שעיסת ארנוֹת מתקנת הכלמים משום מראית העין, ועי' גם במאיiri ובר'י מנרבונא.

6 ב"ב ח' א. 7 עוזרא ד' י"ג. 8 נר' שחר: נקרא, או: הוא. 9 וכ"פ הריף' ב"ב שם, וכ"כ בתוס' שם ד"ה והלך בשם ר'ת. 10 בתשו' הרשב"א ח"א סי' תקכ"ז: "ארנוֹת היא שחמלך מטיל וכו' להchein צידה לחייבתו וקורוינו לאלה צידה ארנוֹת קרוב לשלוּן הלוּז שקוראיין לעת הצידה אורנוֹת". ובר' זונן בדורים שם: "ארנוֹת בלשון יון סעודה". ובמהרא"ט חלאות כאן: "ארנוֹת בלשון פרס מאכל, וכן גונא היום בלשונינו". ובמאיiri: ויש מפרשין לשון ארנוֹת מס' עניין מסים וארנוֹניות. 11 בכוורת ב' א. 12 פ"ג ה"ד, י"ז ט"א. עי"ש הנוסת. 13 לפניו: שמא ימלך הגוי ליטלה. והכוונה, ולא לטלה. וכג' ר' ביבנו בשא"ר. 14 ר' ביבנו מפרש שהירושלמי מקשה מסיפה דמתניתין, וכ"מ בראיטב"א ובר'ז. ומקשה בירושלמי מה בין עיטה שיש לו לנכרי שותפות בה שפטורה מן ההלכה אפילו מדרבנן לבין עיסת ארנוֹת שהיא מושם דלית ליה קלא, ומתרץ הירושלמי: תמן ברשות ישראל היא וכו', ויש בה יותר חשש של מראית העין, משא"כ בעיטה של שותפות. הרי מבואר

[יחד לו בית אין זוקק לבער]¹. פירושו ז"ל ¹⁵ שלא קבלו עליו אלא אם' לו הרוי הבית לפניך הניחו באחת הוויות. ואם ¹⁶ לא קיבלו אף' בבתו נמי¹⁷, אלא רצה הרבה לפרש דברית' דינה כתני¹⁸, לומר שכשיהד לו בית הוא עניין שאינו מחויב באחריותו,Concern שאמרו בפ' הזהב ¹⁹ דהא ביתא קמץ אינו לא שומר חنم ולא שומר שכר, וככלו אמרו שאם לא קיבל עליו אחריות אין זוקק לבער. וזהו דעת הרב אלפסי ז"ל שלא כתבה בהלכותיו ²⁰ שעה בדעתו שהוא בכלל לא קבל עליו אחריות. וכן דעת בעל הלכות ²¹ ורב אהא משבחא ²² שכתו בזה הלשון: וכי נטירותא ברשותו דגוי היא, דאמ' הא ביתא קמץ, לא מחייב לביעור.

ואם כשייטה הו, מאחר שהוחרכו לפרש על דין לא לקבל עליו אחריות (שייה) [שייה]²³ ביחיד לו בית, כשהאמרו הפקידו אצלו זוקק לבער לומר שמן הסתם הוא חייב באחריותו, לומר שהוא בכלל הפחות שומר חنم עליו, שומר שכר אי אפשר אלא במפרש, ומתרם שומר חنم בדיון קובל עליה אחריות הוא לעניין בלבד יראה ובל' מצא. ואין ה מהו, שהרי (אם') רבא דאלוי מגניב או מיתביך קמץ שהוא דין שומר שכר, והוא טעם החיבור מפני שהוא בכלל שלו, כמו שתכתבנו למלعلا ²⁴, ואם כן שומר חنم שאינו חייב אלא בפשיעה אינו בכלל, שאין בו צד שייטה בכלל שלו בשום עניין, וגם אינו בדיון שייה נקרא חייב באחריות ²⁵. גם נראה לר' מורי נ"ר שהగויים [אינם] בכלל שמירה מן הסתם ²⁶, דכי היכי לדריש' רעהו לאפוקי הקדש ²⁷ הכי נמי אית לן למדרשו לאפוקי גוים, לדענין נזקין הכי מעטינן גוים מרעהו ²⁸ כי היכי דמעטינן הקדש ²⁹. ומעטה אי אפשר לפרש הפקידו אצלו זוקק לבער בשפהקיד סחム אלא בשפירש לו שהוא מקבל אחריות, וממעטה כשהאמרו יחד לו בית אינו פירושו לשלא לקבל אחריות,ermen הסתם דינו שאינו מקבל אחריות, אלא כשהאמרו יחד לו בית ודאי דין אחר הוא אף לכשקביל אחריות, כמו שנפרש ³⁰. ועוד שמה שהאמרו לימי ראה

בירושלמי לפ"ז שם יש לומר בה שותפות בידוע אינה חייבת אפילו מדרבנן מושם דלית ליה קל. אבל הרשב"א בפסקין חלה שם ובמאירי כאן ועוד, מפרשים שהירושלמי ארישא דמתניתין קאי, ומוכחים מן הירושלמי שרוננו אינה שותפות. עלי' במתהר"ט אילגוי שם מש' בדעת המפרשים שהוא שותפות. 15 בד"ה יחד. 16 לכל הדבר השווה לקוטות הרמב"ן כאן, עלי' בת"י הר"ן ד"ה יחד ובר"ן על היר"ף ד"ה גרסו' בגמ', ובמהר"ט חלאות ד"ה הפקיד. 17 וכיה בתוס' ד"ה יחד לפרש', שם לא קיבל עליו עלי' אחריות אפילו לא ייחד בית נמי, עלי'ב. 18 עלי' בר"ן ובמהר"ט חלאות ובשאגת אריה סי' פ"ת. 19 ב"מ מ"ט רע"ב. 20 בלקוטות הרמב"ן: "ושמא לך השמיטה רבינו מן ההלכות". עלי' בתשו' הרשב"א ח"א סי' קע"ג, הובאה בפ"י, "א"ח סי' ת"מ ד"ה הalc. 21 עלי' הלכות גדולות הל' חמץ, עלי' 275 בהוצ' מק"ג. 22 עלי' בשאלות צו סי' ע"ח, ובהעמק שאלת שם אותן ג'. 23 או שצ"ל: שהוא. 24 ה' ב' ד"ה כוון. 25 קושיא זו על פירוש' איןנה ברמב"ן. בעקבות הדין, אם החמצ נחשב כשלו באחריות של פשיעה, עלי' בס' המכתחם, מאירי, ח"י מהריטב"א ורא"ש לעיל ה' ב', טוש"ע א"ח ריש סי' ת"מ ובמפרשים שם. עלי' בשאלות שם ובהעמק שאלת שם אותן ב'. וعلي' בתוס' ב"מ פ"ב ב' ד"ה אימור, מ"ש בד' רש"ג. 26 עלי' בתוס' שבעות מ"ד א' סדרה שומר, וטוש"ע חזון משפט סי' ש"א ס"א. 27 שבעות מ"ג רע"א. 28 ב"ק ל"ח רע"א. 29 שם ל"ז ב' במשנה. ד"ז ש' רבינו בשם הרמב"ן שאין הגוים בכלל שמירה נשמט מהדפוסים המאוחרים של ח"י הרמב"ן, עלי' הצגורור, ונמצא בלקוטות הרמב"ן דפוס שלאלוקי בוז"ל: "וכמדומה בעניין דגוי הפקיד ממון ביד ישראל סתם אינו מתחייב באחריותו, שאין הגוים בדיון ארבעה שומרים דרעחו כת", ולא עדייפי גוים מן ההקדש דאמרין הkadש רעהו כתיב, ולענין נזקין מעטינן שור של נקרי מדכתיב רעהו, וכן בכל מקום". 30 עלי' בלקוטות הרמב"ן, ממשע דבריו שמקשה